

Závěrem

Když Noam Chomsky navštívil v červnu 2014 Českou republiku, uvedl dvě obrovské hrozby pro současné lidstvo: jadernou válku a ničení životního prostředí. Řekl, že poprvé je lidstvo blízko tomu, aby zničilo podmínky pro svůj důstojný život. To se podle něj už nyní děje pod vedením těch nejbohatších, nejsilnějších a nejvzdělanějších států světa (Hyde Park Civilizace, 2014).

Environmentální otázky dnes nezůstávají jen v akademických diskusích a u stolů salónních intelektuálů. Stávají se otázkami politickými i vzdělávacími. V makrosociální perspektivě a v rukou institucí do nich však mohou intervenovat i jiné zájmy. V této publikaci jsme nahlédli na environmentální otázky „zdola“, perspektivou subkultury freeganů. Představili jsme jejich životní styl dobrovolné skromnosti, ale zaměřili jsme se především na to, jak chtějí tento životní styl šířit do většinové společnosti. Identifikovali jsme tak jejich roli neoficiálních vzdělávacích agentů. Freegani jsou samozvanými „učiteli“ v sociální realitě, kterou tak využívají jako realitu edukační. Nebyli do edukační reality nikým pozváni a k edukaci ustanoveni, nebyl jim vymezen obsah a cíle vzdělávání, nebyly jim definovány časoprostorové charakteristiky edukačního procesu, jak tomu je u oficiálních vzdělávacích agentů, typicky u instituce školy. To vše si ustanovili sami a vytvořili tak guerillovou edukaci. Do edukační reality vstupují proto, že mainstreamová edukace podle nich některé otázky upozaduje, či přímo zkresluje. Freegani z toho důvodu vnášejí do veřejného prostoru vlastní edukační obsah. Je charakteristický antikonzumerismem, a stojí tak v protikladu k většinové společnosti, která byla v první kapitole vymezena jako konzumní. Freegani předkládají a kritizují diskursy výroby a spotřeby a ukazují k nim alternativní cesty. Je však třeba také podotknout, že jsou často sami ke svým vzdělávacím obsahům nekritičtí a prezentují je jako „jedinou správnou cestu pro všechny“. Jsou tak zprostředkovateli svojí ideologie, a tím se mohou stát stejnými strůjci indoktrinace a misedukace, za jaký považují majoritní systém.

Cílem publikace není snahy freeganů nikterak hodnotit, nýbrž v širším světle interpretovat, co mohou přinášet do veřejného prostoru. Freegani jsou určitým indikátorem společenských proměn. Ukázalo se, že společenské změny se promítají také do edukační reality, ve které narůstá význam nejen nových edukačních prostředí a médií, ale i aktérů vzdělávání. V současnosti to není jen škola, která má monopol na vzdělávání. Do veřejného prostoru vstupují samozvaní vzdělávací agenti, kteří disponují atraktivními prostředky k edukaci. Využívají webové prostředí a oblíbené sociální sítě, zasahují do volnočasových aktivit nejčastěji spojených s kulturou

a celkově okupují veřejný prostor pro svoje edukační aktivity. Formální vzdělávání je pro ně uzavřené, avšak oproti tomu operují v obrovském prostoru informálního učení, ve kterém lidé tráví větší množství času než ve formálním vzdělání a které není omezeno školní zdí, denní dobou ani věkem zúčastněných aktérů. Vzdělávání se tak prolíná s každodenním životem, není ohraničeno časově ani prostorově. To je výzva pro další zamyšlení nad sociální a edukační realitou ve společenských vědách, jejichž interdisciplinární spolupráce může vést k tomu, abychom lépe chápali svět, ve kterém žijeme. Předmětem dalšího výzkumu se mohou stát aktivity jiných netradičních vzdělávacích aktérů ve veřejném prostoru či výsledky a efekty takových aktivit.